

«ΑΓΙΑ ΔΥΝΑΜΙΣ»

Η Αγία Δύναμις
και ο μπαρουτόμυλος της Αττικής

Οδός Μητροπόλεως και Πεντέλης,
Ροδακινό

Κατηφορίζοντας την οδό Μητροπόλεως, από τα Παλαιά Ανάκτορα (Πλατεία Συντάγματος) προς τον Καθεδρικό Ναό της Ευαγγελιστρίας, στο ύψος του πάλαι ποτέ Ροδακιού, ανάμεσα στις στιβαρές κολώνες που υποστυλώνουν σήμερα το Electra Metropolis Hotel, συναντάμε το εκκλησάκι της Αγίας Δυνάμεως. Σημειώνεται ότι το δαιδαλώδες αυτό κτίριο στέγαζε από το 1951 μέχρι το 2007 τις Κεντρικές Υπηρεσίες του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας & Θρησκευμάτων, ενώ στη συνέχεια παραχωρήθηκε στο πολυτελές ξενοδοχείο, που υποδέχθηκε τους πρώτους επισκέπτες το 2016.

Πρόκειται για μικρή μονόκλιτη, ξυλόστεγη, κεραμοσκεπή βασιλική του 16ου αιώνα, που πιθανότατα κτίστηκε πάνω σε αρχαίο Ιερό, αφιερωμένο στον χειροδύναμο ημίθεο, μυθολογικό «υπερήρωα» και δωδεκαθλητή Ηρακλή. Ο αθηναϊκός λαός στο συλλογικό του υποσυνείδητο είχε καταγράψει την Αγία Δύναμη (που εορτάζει στο Γενέσιον της

Η Αγία Δύναμις. Θεωρείται προστάτιδα των επιτόκων γυναικών.

Η εν τη περιοχή της Αγίας Δυνάμεως θαμμένη αρχαία ζωή, είναι καταφανής.

Ο Παυλής Αλεξίου («Μπαρουξής»)
Ο γιος του Σπυρίδων Παυλίδης ίδρυσε πριν
από 160 χρόνια τη γνωστή Σοκολατοποιία Παυλίδη.

Θεοτόκου στις 8 Σεπτεμβρίου) ως προστάτιδα των επιτόκων γυναικών, καθότι από Εκείνη έπαιρναν δύναμη όταν έφτανε η ώρα της γέννας. Εξωτερικά στο ανατολικό μέρος του ναού διακρίνεται μια ημικυκλική αφίδα και εσωτερικά άλλες δύο, εκατέρωθεν αυτής. Εντός του ναϊδρίου, του οποίου τα παράθυρα μοιάζουν με πολεμίστρες, διασώζονται αξιόλογες παλαιές αγιογραφίες όπως η Αγία Φιλοδέη, η Αγία Κυριακή, η Αγία Αικατερίνη, η αποτομή (αποκεφαλισμός) του Τιμίου Προδρόμου, ο Άγιος Δημήτριος και οι δύο πρώτοι Επίσκοποι των Αθηνών, Άγιοι Ιερόθεος και Διονύσιος.

Η Αγία Δύναμη αποτελούσε Μετόχι της Μονής Πεντέλης και την αποκαλούσαν Παναγία Μεντελιώτισσα (από γλωσσική παραφθορά του Πεντελιώτισσα) αλλά και Μετόχι του Ροδακιού, λόγω του επικρατούντος τοπωνυμίου. Από ιστορική άποψη, υπογραμμίζεται ότι το Μετόχι της Αγίας Δυνάμεως συνδέεται έντονα με την κρίσιμη περίοδο λίγο πριν την Εθνική Παλιγγενεσία. Εκεί κατασκευάζονταν οι σφαίρες (μπαρουτόβολα) που προορίζονταν για τον εθνικοαπελευθερωτικό Αγώνα, κατά την έναρξη της Επανάστασης στην Αθήνα (Απρίλιος 1821), ενώ την απαιτούμενη πυρίτιδα την έφτια-

χναν στον «μπαρουτόμυλο» της Μονής, στην Πεντέλη. Στη συνέχεια με καταδρομική επιχείρηση γινόταν η μεταφορά των πολεμοφοδίων σε τελική μορφή στο Μενίδι. Χαρακτηριστική είναι η αντίστοιχη περιγραφή από τη Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια: *Η πυρίτις κατεσκευάζετο εις την Μονήν Πεντέλης, αι δε σφαίραι εχύνοντο και εδέοντο τα φυσίγγια εις το εν Αθήναις μετόχι της Μονής ταύτης, την Αγίαν Δύναμιν [...] τα φυσίγγια παρελάμβανε η Μανώλαινα του Μπινιάρη, η οποία μαζί με δέματα απλύτων ρούχων τα μετέφερεν εις την Καλλιρόην, όπου τα παρελάμβανε απεσταλμένος Μενιδιάτης με το ζώον του και τα μετέφερεν εις το Μενίδι, κέντρον της επαναστατικής δράσεως εν τη Αττική... Οξύμωρο φαντάζει το γεγονός ότι η όλη παρασκευή των πολεμοφοδίων γινόταν μπροστά στα μάτια των Τούρκων και μάλιστα με την προτροπή τους, καθότι φαινομενικά τα εν λόγω πυρομαχικά προορίζονταν για την Οθωμανική Φρουρά που είχε αναλάβει την άμυνα του Κάστρου της Αθήνας (Ακρόπολη). Στο σημείο αυτό, για την τήρηση της ιστορικής δικαιοσύνης, κρίνεται σκόπιμο να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στον μοναδικό και αναντικατάστατο πυροτεχνίτη Παυλή Αλεξίου. Ο Μαστροπαυλής, ο επονομαζόμενος «Μπαρουξής»,*

είχε αναλάβει το έργο της κατασκευής των πυρομαχικών τα οποία ετοίμαζε νωχελικά κατά τη διάρκεια της ημέρας, αποδίδοντας τον καρπό των κόπων του στους Τούρκους. Τη νύχτα όμως ανέπτυσσε όλη του την δραστηριότητα και δεξιοτεχνία, ανέβαζε ιλιγγιώδεις ρυθμούς παραγωγής και η παραγωγικότητά του έφτανε στα ύψη. Αυτό το κρυφό πλεόνασμα πολεμοφοδίων που προέκυπτε, κατέληγε με ανορθόδοξο τρόπο στις μυστικές αποθήκες των Αχαρνών, εξασφαλίζοντας ικανή δύναμη πυρός για τους επαναστάτες της Αττικής. Σύμφωνα με τον Καμπούρογλου, ο ρόλος του Μαστροπαυλή υπήρξε καθοριστικός, αφού χωρίς αυτόν δεν θα μπορούσε να ξεκινήσει η Επανάσταση στην Αττική το 1821, με ολέθριες συνέπειες για τους αμάχους Αθηναίους... *Περιοριζόμεθα λοιπόν ενταύθα σημειούντες ρητώς: ότι άνευ κυρίως του Παυλή Αλεξίου επαναστάσεις εν Αθήναις θα καθίστατο αδύνατον να εκραγή κατά το πρώτον του Αγώνος έτος [...] και ότι θα είχαν εφαρμοσθεί μάλλον, η κατά τας παραμονάς του Αγώνος μελετηθείσα υπό των Τούρκων, αλλ' αναβληθείσα, απόφασις, της γενικής σφαγής των αόπλων κατοίκων.*

Ακόμα είναι καταγεγραμμένο ένα περιστατικό όπου η Αγία Δύναμις άφησε το αποτύπωμά

της στα χρονικά της Επανάστασης. Αναλυτικότερα, ο ενάρετος Ηγούμενος της Μονής Πεντέλης Κύριλλος Δέγλερης αναφέρει στα απομνημονεύματά του ότι το εκκλησάκι χρησιμοποιήθηκε ως «κρησφύγετο». Εκεί οι καλόγεροι είχαν κρύψει ιερά λείψανα, πολύτιμα άμφια, πατριαρχικά σιγίλια και τουρκικά διατάγματα που αφορούσαν τη λειτουργία της Μονής. Δυστυχώς η επιδρομή των ορδών του Ομέρ Βρυώνη, βάσει της συνήθους τακτικής των Αγαρηνών κατακτητών, κατέστρεψε τα πάντα. Αναπάντητο παραμένει το ερώτημα πώς ενημερώθηκε ο εχθρός με κάθε λεπτομέρεια, για την ύπαρξη της κρύπτης αυτής.

Τέλος, σύμφωνα με μια εκδοχή της αθηναϊκής παράδοσης κάτω από το δάπεδο του Ιερού Βήματος υπήρχε (και υπάρχει;) υπόγεια σπηλιά, βάθους 15 μέτρων, απ' όπου ξεκινάει μεγάλη στοά που καταλήγει στην Καισαριανή! Λέγεται ότι εντός του σπηλαίου υπάρχουν κολώνες της κλασσικής εποχής, μαζί με διακοσμητικές παλιές τοιχογραφίες και σκαλισμένες παραστάσεις πουλιών, φύλλων αμπέλου και αγγέλων.

Χώρος πρωτοχριστιανικής λατρείας με ταυτόχρονη συνύπαρξη αρχαϊκών στοιχείων; Κατακόμβη; Μυστική κρύπτη που αγκάλιασε καλογέρους, επαναστάτες, πολεμικό υλικό και ιερά

κειμήλια, τότε που ακόμα όλα τα 'σκιαζε η φοβέρα και τα πλάκωνε η σκλαβιά; Τίποτα από όλα αυτά ή μήπως το αντίθετο;

Όμως ακόμα και σήμερα μελετώντας - βιώνοντας τη ζώσα τοπική παράδοση, αν βαδίσουμε στο Ροδακινό, στην εκκλησία της Αγίας Δύναμης, θα συμφωνήσουμε με τον Καμπούρογλου ότι: *Η εν τη περιοχή της θαμμένη αρχαία ζωή είναι καταφανής...*

Σκίτσο με το εκκλησάκι και όμορη οικία.
(ΠΗΓΗ: eie.gr)

Η Αγία Δύναμη τη δεκαετία του 70
(Everett Ferguson Photo Collection)